

da ved speciel Lov at ordne Sagen; men saaledes er Forholdet i nærværende Tilfælde ikke, hvad den ærede Taler ved sin Side (Madvig) allerede med et Par Ord har antydet. Der er for Dieblisset, efterat Høiesteretsdommen af 1ste December 1862 har udtalt sig om Sagens Stilling i Naser Sogn, ingen Retstvist paa Bornholm. Det høitærede Thing vil vide, at i de fleste Sogne, ja, med Overvægt af 12 Sogne mod 3, har man ikke blot ikke reist nogen Tvist, men man har endogaa udtalt Samstemning med Lovudkastets Ordning af Forholdet. I de 3 Sogne er det ikke lykkes at tilveiebringe en saadan Stemning; men ingen Tvist er reist, og ingen Sag desangaaende staaer for Domstolene. Der er i disse enkelte Sogne og vistnok, som de Herrer, der ere nærmere bekendte med Bornholm end jeg, med nogen Høie have antydet, i reen privat Interesse gjort den Ansøelse gjældende, at man vilde gaae de nuværende Hartkornseiere i de Sogne, hvor speciel Udskiftning har fundet Sted, for nær ved at lade Huusmændene faae Andeel i Udmarksjorderne ved Siden af Gaardmændene eller Hartkornseierne. Den Ansøelse har gjort sig gjældende, at der kunde være Forstjel paa Sagens Ordning i de Sogne, hvor denne specielle Udskiftning havde fundet Sted, at Hartkornseiernes Bestidelse ved Udskiftningen, ved retskraftige Foretagender, havde faaet en saadan Beskjærmelse, at det ikke var givet, at Høiesteret vilde for disse Sagens Vedkommende komme til samme Ansøelse og samme Resultat som for Naser Sogns Vedkommende, hvor ingen speciel Udskiftning var foretagen. Herimod er der en meget simpel Betragtning at gjøre gjældende, hvis Rigtighed jeg troer, at Enhver, selv den, der ikke er retskyndig, maa kunne se, den nemlig, at den Omstændighed, at Nogen ligeoverfor en anden Part har faaet Dom for at være i lovlig Besiddelse, ja endog, som man vil kalde det, for at være Eier, fordi den rette Eier har været forhindret i at gjøre sit Krav gjældende, dog fornøftigviis ikke kan forhindre denne i at forsvare sin Ret og at gjøre den gjældende, naar han kommer til Rundsab om den Afgjørelse, som har fundet Sted mellem urette Vedkommende. En Dom virker mellem Parterne, der have havt Retstrætte, men den har ingen Indflydelse paa Trediemands Retshold; denne maa kunne gjøre sin fuldstændig gode Ret gjældende, naar han kommer til Rundsab om, at en Sag mellem urette Parter er kommen ham for nær. Saaledes er, efter min fulde Overbeviisning, Forholdet i alle Sogne paa Bornholm, med Hensyn til hvilke Høiesteretsdommen af 1ste Decbr. 1862 ikke umiddelbart har udtalt, hvorledes det skal være; den Omstændighed, at der i de andre Sogne er foregaaet Udskiftninger, vil ikke kunne hindre Huusmændene i at træde op imod disse Udskiftningsforretninger, at faae dem tilfidesatte og ifølge de Grundfættninger, der have dikteret Høiesteretsdommen af 1ste December 1862, for alle Sognes Vedkommende at faae anerkjendt, at det ikke i noget Sogn er Hartkornseierne alene, men Sognets Beboere, hele Befolkningen, Hartkornseiere og Huusmænd, og Huusmænd saavel som Hartkornseiere, der ere Lodtagere. Med andre Ord, der kan ikke være nogen Tvivl om, at for hele Bornholms Vedkommende vil Forholdet kunne bringes tilbage til det, som det var efter Resolutionen af 1842, at nemlig Udmarkerne skulde fordeles mellem de 15 Landsfogne efter Soguenes Hartkorn, hvorved der vilde opstaae 15 mindre bornholmske Udmarker. Dette er efter min Overbeviisning saa klart, at den modsatte Formening, i hvor høi en Grad den end mulig i Dieblisset kunde hente sin Grund fra Interesse for Bornholmerne, dog ikke maa afholde Rigsdagen fra, med Henblik paa en Doms naturlige Retsvirkning, at afgjøre Sagen og at sige: Forholdet er i Virkeligheden det, at nu, efter Resolutionen af 1842, ethvert Sogn har faaet sin Deel, saaledes at alle Sognes Beboere skulde have Godt og Gavn deraf. Jeg troer, som sagt, at der hidtil ikke kan siges at være nogen Retstrætte, og at, dersom man endog havde nogen saadan for Die, den da maatte siges at have faaet sin virkelige Afgjørelse ved Høiesteretsdommen af 1ste December 1862, der vil komme til at virke paa alle Sogne. Staaer Sagen saaledes, da troer jeg rigtig nok ikke, der kan være mindste Banfællighed for, at den lovgivende Magt giver Regler for Forholdets Ordning. Det er høit beklægt, at Administrationen ikke i Maret 1832